

ความเป็นมาของปริศนาคำทายไทย

๒.๑ อำนาจความเป็นมาของปริศนาคำทายไทย

คติชาวบ้าน (Folklore) เป็นการศึกษาสิ่งที่เป็นอภิปรัชญา ซึ่งเป็นพื้นฐานของ
ปัจจุบันและอนาคต เป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการตลอดจนเรื่องราวที่เป็นมา
จนปัจจุบัน มีผู้ให้ความหมายของ คติชาวบ้าน ไว้หลายอย่าง ซึ่งกล่าวไว้ในแนวทางที่
เป็นขอบข่ายของวิชาการ คือ กุศลสาร มัลลิกะมาส (๒๕๐๔: ๑) และ ไพรด
เลิศศิริภุมม (๒๕๑๖: ๑) ให้ความหมายในแนวเดียวกันว่า คติชาวบ้าน คือ แนวคำเป็น
ชีวิตประจำวันที่เป็นพื้นเพดั้งเดิมของชาวบ้านและปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน
อาจแบ่งย่อยเป็นประเภทต่างๆดังนี้

๑. ประเภทใช้ถ้อยคำ (Verbal) มี เพลงชาวบ้าน นิทานชาวบ้าน
บทกวี คำทาย(อะไรเอ๋ย) ความเชื่อโชคลาง ภาษาดั้น เพลงกล่อมเด็ก

๒. ประเภทไม่ใช้ถ้อยคำ (Non-Verbal) มี ศิลปะชาวบ้าน คือ
การประดิษฐ์สิ่งของภาชนะ สถาปัตยกรรมชาวบ้าน ไม้เท้า การสร้างอาคารแบบต่างๆ
และงานฝีมือของชาวบ้าน เช่น สานจอบ ทอผ้า เป็นต้น

๓. ประเภทผสม เป็นการผสมระหว่าง ๒ ประเภทแรก แยกได้ดังนี้คือ
ระบำชาวบ้าน การละเล่นของเด็ก ละครชาวบ้าน และขนบธรรมเนียมประเพณีการละเล่น
ทำบุญตามโอกาสต่างๆที่ทำกันในชุมชน

คติชาวบ้านจึงเป็นการศึกษาวิถีชีวิต ประเพณี ซึ่งเกี่ยวกับชีวิตจิตใจของคนพื้นบ้าน
ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวันตาย เป็นที่ประมวลความรู้สันทนุกติคตลอดจนการบันเทิงในรูปแบบต่างๆ
ของคนทุกรวัยทุกโอกาส เช่น ในวัยเด็กมีการละเล่น มีการทายปริศนา พอวัยหนุ่มสาวก็มี

การละเล่นตามประเพณีในเทศกาลต่างๆ เช่น ลอยกระทง รัชชาก็มีการเล่นนิทาน การกล่อมเด็ก การตั้งคำถามปริศนาทายเด็ก การศึกษาคติชาวบ้านจึงทำให้เราเกิดความเข้าใจถึงสภาพของชีวิต และวัฒนธรรมของมนุษย์โดยทั่วไปดียิ่งขึ้น

ปริศนาคำทายเป็นแขนงหนึ่งของคติชาวบ้านประเภทใช้ถ้อยคำ ที่มีบทบาทสำคัญมากในส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่จารึกวัฒนธรรมเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม เป็นเครื่องกล่อมกล่าวจิตใจและสอนศีลธรรมกันมาแต่ดั้งเดิมตั้งแต่การศึกษาตามแบบปัจจุบันยังไม่มี หรือแม้แต่การศึกษาจะเจริญขึ้นแล้ว ปริศนาคำทายยังทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ทุกแห่งทุกบ้าน (กุหลาบ มัลลิกะมาส ๒๕๐๔ : ๒๖๕) แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า การศึกษาปริศนาคำทายไทยได้รับความสนใจน้อย การที่จะศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่เพื่อให้เข้าใจมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ จะต้องศึกษาโดยละเอียดถี่ถ้วนทุกแง่ทุกมุม ทั้งในอดีตและปัจจุบันตลอดจนวิวัฒนาการโดยลำดับ ซึ่งถ้าศึกษาในด้านประวัติศาสตร์ จากนิทานและตำนานต่างๆ เช่น นิทานชาดกเรื่องสรรพสิทธิ ตำนานนางสงกรานต์ ศรีธนนชัย จะกล่าวถึงการทายปริศนา ซึ่งพอจะเป็นแนวทางสันนิษฐานได้ว่า ปริศนาคำทายไทยมีมานานแล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย

๒.๒ วิวัฒนาการของปริศนาคำทายไทย

สำหรับลำดับของวิวัฒนาการของปริศนาคำทายไทย จะพิจารณาในแง่ของประวัติศาสตร์และประวัติารรณคดีประกอบกัน ทั้งนี้เพราะวรรณคดีของสมัยต่างๆย่อมเป็นเสมือนกระจกส่องเงาความเป็นอยู่ของคนและบ้านเมืองในสมัยนั้น ทำให้ทราบถึงความคึก ความรู้สึก ตลอดจนสติปัญญาและอุดมการณ์ของคนในสมัยหนึ่งๆ และสิ่งเหล่านี้ได้มีการถ่ายทอดต่อกันมาอย่างไร โดยจึกล่าวคัมดังนี้

- ๑. สมัยสุโขทัย
- ๒. สมัยกรุงศรีอยุธยา
- ๓. สมัยกรุงธนบุรี

๔. สมัยรัตนโกสินทร์ แบ่งตามรัชสมัยของการปกครองเป็น

๔.๑ รัชกาลที่ ๑ - ๔

๔.๒ รัชกาลที่ ๕ - ๗

๔.๓ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงรัชกาลปัจจุบัน

๒.๒.๑ สมัยสุโขทัย

สมัยสุโขทัย เป็นสมัยที่ชนชาติไทยเพิ่งเริ่มตั้งตนเป็นอิสระ วรรณกรรมในสมัยนี้จึงมีลักษณะที่แสดงออกให้เห็นความเป็นชาติ เราใจให้ประชาชนได้ระลึกถึงความเป็นไทย ในสมัยนี้เรามีหนังสือภาพยกตอนอยู่น้อย ที่ยอมรับกันว่าเป็นภาพยกตอนจริงๆมีอยู่ ๒ เรื่องคือ สุภาพิทยะร่วง กับเรื่องคำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ (ประสิทธิ์ ภาพยกตอน ๒๕๔๖ : ๑๐๒) โดยเฉพาะในเรื่องหลังนี้ นับเป็นหนังสือสำคัญทางภาษาไทย เรื่องหนึ่ง และเป็นเรื่องโบราณคดี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรด สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ พงศไกร ทรงอธิบายถึงหนังสือเล่มนี้ว่า หนังสือเรื่องนี้เรียกกัน ๓ ชื่อ คือ เรื่องนางนพมาศ เรื่องเรวดี นพมาศ และเรื่องคำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ ซึ่งมีความหมายอันเดียวกัน (อารีย์ สหชาติโกสีย์ ๒๕๒๖ : ๑๑๔) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงอ้างถึงหนังสือเรื่องนางนพมาศ นี้ไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่อง พระราชพิธี ๑๒ เดือน ทรงกล่าวถึงตำนานนางสงกรานต์ เกี่ยวกับท้าวกบิลพรหมในพรหมโลกได้ลงมาตามบัญชาธรรมกับพระธรรมกุมาร ถ้าแก้ปัญหาคำ ท้าวกบิลพรหมจะคิดศักระชกนพมาศ แต่แก้ปัญหาคำไม่ได้จะคิดศักระชกนพมาศแทน ปัญหาคำนั้นมี ๓ ข้อคือ เวลาเขาราศีอยู่ที่แห่งใด เวลาเที่ยงราศีอยู่ที่แห่งใด และเวลาเย็นราศีอยู่ที่แห่งใด ในตอนแรกพระธรรมกุมารตอบไม่ได้ แต่ไปได้ยินนกสองตัวคุยกัน พระธรรมกุมารรู้ภาษานกจึงตอบปัญหาคำได้ว่า ตอนเขาราศีอยู่ที่หน้า มนุษย์ตื่นขึ้นมาจึงเอาน้ำ อ่างหน้า ตอนเที่ยงราศีอยู่ที่อก มนุษย์จึงเอาเครื่องหอมมาประพรมที่อก และในตอนเย็นราศี อยู่ที่เท้า มนุษย์จึงเอาน้ำล้างเท้าก่อนที่จะนอน ท้าวกบิลพรหมแพ้จึงต้องถูกคิดศักระชก และเป็นตำนานของวันสงกรานต์ของไทยที่เราสืบทอดกันมา (คำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ อ้างถึงใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒๕๐๖ : ๓๗๓ - ๓๗๕)

ปริศนาคำทายไทยในช่วงศตวรรษอยู่ในรูปนิทานปริศนาและเป็น เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการ
อบรมสั่งสอน และเป็นการผูกเรื่องราวเพื่อทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินยิ่งขึ้น
นิทานปริศนาของไทยจึงเป็นเรื่องเล่าเก่าแก่กันมาเป็น เวลานานแล้ว

๒.๒.๒ สมัยกรุงศรีอยุธยา

ประวัติศาสตร์แห่งสมัยกรุงศรีอยุธยา เริ่มขึ้นเมื่อ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑
(อู่ทอง) ทรงสถาปนากษัตริย์อยุธยาเป็นราชธานีเมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๑ และสิ้นสุดลงเมื่อเสีย
กรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ครั้งที่ ๒ ในพ.ศ. ๒๓๑๐ รวมระยะเวลาที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี
ของไทยทั้งสิ้น ๔๒๙ ปี ในช่วงเวลา ๔ ศตวรรษนี้ กรุงศรีอยุธยามีความเจริญถึงขีดสูงสุด
ทุกด้าน โดยเฉพาะด้านวรรณกรรม อันเป็นเครื่องหมายแห่งความเจริญอย่างหนึ่งทางด้าน
จิตใจของมนุษย์ ปริศนาคำทายในสมัยกรุงศรีอยุธยามีจะอยู่ในวรรณกรรมศาสนาและคำสอน
วรรณกรรมประเภทนี้ มีลักษณะเป็นประเภทที่ถูกเป็นเรื่องราว มีตัวละครแสดงบทบาทต่างๆ
ประเภทที่ถูกเป็นปัญหาธรรม มีคำปริศนาและคำวิเศษนา (นิตยา กาญจนะวรรณ ๒๕๐๕: ๗๕)

วรรณกรรมศาสนาและคำสอนประเภทที่ถูกเป็นปัญหาธรรม มีคำปริศนาและ
คำวิเศษนา มีดังนี้ (นิตยา กาญจนะวรรณ ๒๕๐๕: ๗๕)

- ๑. พระราชปุจฉา สมเด็จพระนารายณ์มหาราชศรีสกลาม คณะสงฆ์ถวายวิเศษนา
- ๒. อัญชรธรรมปัญหา สมเด็จพระเพทราชา กับสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
- ๓. พระกฐินวินิจฉัย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ถวายวิเศษนา
- ๔. พระราชปุจฉา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศศรีสกลาม คณะสงฆ์ถวายวิเศษนา
- ๕. ประคนธรรมความเก่า
- ๖. มลีนทปัญหา ฉมับเจ้าปานเจ้าป้อม

พระราชปุจฉาและคำวิเศษนาเหล่านี้ล้วนเขียนเป็นร้อยแก้ว นอกจากปัญหาทาง
ธรรมที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้ว ยังมีหนังสือกระทู้ธรรมอีกเล่มคือ ประคนธรรม เป็นการตั้ง
กระทู้ ๑๔ คู่ แล้วมีคำอธิบายต่อไปเป็นร้อย ประคนธรรมนี้คงจะมีขึ้นในสมัยที่นิยมการผูกและ

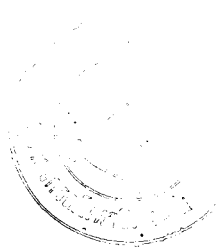
พระองค์จะกล่าวอาลัยแก่... เหตุว่าพระบรมโพธิสัตว์เจ้ารักศิลาของพระองค์เจ้า ยิ่งกว่ายศศักดิ์ว่าอาคมภาพพระองค์... แลอันนี้ชื่อว่าจันทร์หยอนกว่าดาว กล่าวมาแต่เท้านี้ก่อนแล ฯ
(... ๒๕๑๑: ๒ - ๓)

ปริศนาคำทายนอกจากจะปรากฏในหนังสือประเภทนิพนธ์รวมเหล่านี้แล้ว ยังมีในวรรณคดีเรื่อง สมุทรโฆษคำฉันท์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ใช้เวลาในการแต่งเกือบ ๒๐๐ ปี เริ่มต้นด้วยพระมหाराชครูรับกระแสพระราชดำรัสจากสมเด็จพระนารายณ์ให้แต่งขึ้น ต่อมาสมเด็จพระนารายณ์ไ้ทรงพระราชนิพนธ์ต่อ และมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรสจึงทรงนิพนธ์ต่อจนครบ ๔ ตอน ปริศนาที่กล่าวถึงใน เรื่องสมุทรโฆษคำฉันท์ นี้เป็นปริศนาคำทาย ในเนื้อเรื่องหลังจากที่พระสมุทรโฆษลี้ภัยพรางกับนางพินทุมวดี จึงออกตามหาจนถึงเมืองมัทราช ได้มาพบภาพต่างๆที่เป็นเรื่องราวระหว่างพระองค์กับนางเข้า และได้พบนางพินทุมวดีในที่สุด

นิทานพื้นบ้านในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่กล่าวถึงปริศนาคำทายอีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่อง ศรีธนญไชย ซึ่งเป็นการทายปัญหาระหว่างแม่เหล็กของท้าวเจษราชกับศรีธนญไชย เป็นสำนวนกลอนว่า (ประจักษ์ ประภาทิพยากร ๒๕๒๑: ๑๐๔)

อะไรเอ๋ยวิธีเหมือนใบพลู	กลางมีรูปคู่วิมมีชน
เจ้าผู้มีปัญญายิ่งกว่าคน	อย่าให้จนทนายมาว่ากระไร
หลวงศรีพึ่งนั้งขิมขิมจิต	ควยคาคคิกเห็นตรงไม่สงสัย
จึงทลว่าของถูกกำหนดไว้	จะแก้ไขให้พระองค์ทรงท่านาย
อะไรเอ๋ยบุญลุดูกฤก	โคนมิมิชนนิคชาติประทุกลากหลาย
คนทนายก่อนอยู่ข้างกลางอย่างอภิปราย	คนที่ทนายภายหลังอยู่ข้างบน"

พระแม่เหล็กเมื่อได้ฟังกลอนปริศนาคำทายของศรีธนญไชย ก็ทรงกริ้วมากจึงทุตฟ้องท้าวเจษราช ศรีธนญไชยจึงต้องไขปริศนาคำทายนั้นว่า

"อันปริศนาของพระอรไท
 วากกลางวีปฐของสองวิมชน
 ชาติคุณแก่ไขว้าใหญ่
 ก็คือว่าเขาวิ้วไม่ชั่วชา
 ที่ทายกอนอยู่กลางคามอย่างมี
 ก็เพราะพระมิ่งสมรทายกอนอยู่
 ทายข้างหลัง เขากระบือดีอยู่บน

มีปัญหาว้าวไว้เหมือนใบพลู
 ในนุสนธิ์พันพิ้วาววิ้ว
 อันมู่ที่โคนนั้นชนมี
 มีใค้มาไหยกเหยกพุกเสกสิ
 อันคนทีทายทีหลังอยู่ข้างบน
 คือว่าหวิ้วแจ่งแห่งนุสนธิ์
 เป็นเหตุยลชนนี้มีสำคัญ"

จากนิทานเรื่องศรีชนูไชยนี้ยังมีในเนื้อเรื่องตอนหนึ่งกล่าวถึง นักปราชญ์ชาวลังกา มาทำประลองทายปริศนาธรรมกับศรีชนูไชย นักปราชญ์ชาวลังกาดามปริศนาโดยการยกนิ้ว ขึ้น ๑ นิ้ว ศรีชนูไชยตอบโดยการยก ๕ นิ้ว แล้วถอน ๔ นิ้ว คงเหลือ ๑ นิ้ว นักปราชญ์ ชาวลังกาจึงยอมแพ้ จากปริศนานี้เมื่อแปลความหมายเป็นปัญหาทางธรรมที่ถามว่า ในโลก นี้มีพระพุทธเจ้ากี่องค์ (การยกนิ้วขึ้น ๑ นิ้ว) คำตอบคือ มีพระพุทธเจ้า ๕ องค์ (การยก ๕ นิ้ว) นิพพานแล้ว ๔ (ถอน ๔ นิ้ว) เหลือ ๑ คือ พระศรีอาริย์ (คงเหลือ ๑ นิ้ว)

ปริศนาคำทายในสมัยกรุงศรีอยุธยายังคงเป็นปริศนาทางธรรม และเป็นในลักษณะ วรรณกรรมศาสนาและคำสอน ทั้งนี้เพราะในช่วงนี้ไทยมีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีทางศาสนา กับลังกา มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ โดยเฉพาะในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช เป็นสมัยที่ไทยเริ่มรู้จักกับอารยธรรมจากยุโรป แต่แทนที่จะนิยมชมชอบจนจำมา เป็นของตน กลับเร่งปรับปรุงตนเองเป็นการใหญ่ทางด้านวัตถุ และจิตใจ วรรณคดีจึง ออกมาในเชิงการอบรมสั่งสอนทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่ (สิทธิา พินิจภาวศ ๒๕๑๕ : ๑๕๑)

๒.๒.๓ สมัยกรุงธนบุรี

เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ นั้นมีใ้เพียงแต่บ้านเมืองจะถูก ทำลาย หลักฐานทางวรรณคดีหลายเรื่องที่มีบันทึกไว้ก็ถูกทำลายไปด้วย ภายหลังจากที่ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีกอบกู้เอกราชได้ พระองค์ก็มีใ้ทรงละเลยที่จะฟื้นฟูวรรณกรรมไทย ใ้กลับมีสภาพเค็ม แต่รัชสมัยอันสั้นของพระองค์ไม่เอื้ออำนวยใ้ทรงกระทำใ้ ลักษณะ วรรณกรรมที่ปรากฏในสมัยกรุงธนบุรีจึงมีน้อยและไม่คงไปจากสมัยกรุงศรีอยุธยานัก จึงจะไม่ กล่าวถึงรายละเอียดใน เรื่องปริศนาคำทายที่ปรากฏในงานวรรณกรรมสมัยกรุงธนบุรี

๒.๒.๔ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ก. ปริศนาคำทายไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้นรัชกาลที่ ๑ - ๔

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมวรรณกรรมไทยและแต่งเพิ่มเติมขึ้นใหม่ แต่ทำไต่ยากมากเพราะเรื่องราวเก่าๆที่จำกันต่อมานั้นต้องสืบตามจากปากคำของบุคคลที่รู้ และจำต่อกันมา และการขอเรื่องเก่าๆที่เป็นหนังสือที่มีผู้เก็บรักษาไว้ บุคคลผู้บอกเล่าหรือเก็บรักษาค้นฉบับ มักจะหวงแหนไม่อยากจะให้ผู้อื่นรู้ และไม่อยากจะให้หนังสือแก่ผู้อื่น (สิทธา พิณิจฎวตล ๒๕๑๕ : ๑๖๓) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เอาพระทัยใส่ในค่านววรรณกรรมเป็นอย่างดี รัชกาลของพระองค์เป็นสมัยที่วรรณกรรมเฟื่องฟูเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสมัยของพระพุทธรเลิศหล้านภาลัย มีกวีเอกของไทยที่มีชื่อว่าเป็นผู้แต่งวรรณกรรมสำหรับประชาชนโดยแท้ คือ สุนทรภู่

ปริศนาคำทายไทยกับหอย กษ. ในสมัยพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในพ.ศ. ๒๓๗๕ - ๖ แห่งรัชกาลที่ ๓ ได้เกิดข้าวปลาอาหารแพง ประชาชนไม่มีเงินทองมาซื้อหารับประทาน คนไม่มีเงินจะซื้อข้าวกินต้องมารับจ้างทำงานคิคเอาข้าวเป็นค่าจ้าง เจ้าภานินายอากรก็ไม่มีเงินจะส่ง ต้องเอาสินค้าใช้ค่าหลวง ที่สุกคนเงินผูกมัดก็ไม่มีเงินจะให้ ต้องเข้ามารับทำงานในกรุงเทพ รัชกาลที่ ๓ ทรงพระราชดำริแค้นลงไปว่า เงินตราบิว เงินตราครุฑ เงินตราปราสาท ไต่ทำใช้ออกไปก็มาก หายไปเสียหมด ทรงสงสัยว่าคนจะเอาไปซื้อดินมาเก็บขาย จึงโปรดให้จับดินเขาเสียเป็นอันมาก ตัวเงินก็ไม่มีขึ้นมา จึงทรงพระศรีไชยขมาด (นายอากรสุรา) จึงกราบทูลว่า เงินนั้นราษฎรนำฝังกินเก็บไว้ไม่นำออกมาใช้ ถ้าอย่างนี้ในเมืองจันทหวขึ้นจึงมีเงินมา จึงโปรดให้เงินทองตั้งโรงหอยขึ้นเมื่อเดือนยี่ ปีมะแม จตุศักราช ๑๑๕๗ หรือ พ.ศ. ๒๓๗๕ (นายพิศ ๒๕๕๑ : ๑๕๖-๑๕๗) และเริ่มเก็บผลประโยชน์เป็นรายได้ของแผ่นดินโดยวิธีผูกขาด จากการประมูดยุให้เงินภาษีสูงเป็นหลัก ผู้ผูกขาดนี้คือ มาได้รับบรรดาศักดิ์เป็นขุนบานเมื่กบฏริวัติ คนจึงพากันเรียกว่า "ขุนบาน" (จมื่นอมรรตวนารักษ์ ๒๕๑๒ : ๗๕)

ตัวหอยนี้ลอกแบบมาจากเมืองจีน เมื่อนำมาดัดแปลงเป็นหอยไทยจึงเอาอักษรไทย
 เขากำกับ เพื่อให้คนไทยจำได้ง่าย นอกจากนั้นคนไทยชอบเป็นเจ้าบทเจ้ากลอน
 ขุนบานผู้เป็นเจ้าของคำรับคนแรก จึงให้คนแต่งเป็นบทกลอนคล้องจองกันด้วย ทั้งยังอ้างอิงถึง
 คำเน็ดหอยแต่ละตัวกำกับไว้อีก เพื่อล่อให้ผู้เล่นใช้ความคิด ความฉับ และอุปาทาน
 ออกมาเป็นคำเน็ดของสัตว์ที่ประจำหอยแต่ละตัว เช่น หอยตัวแรกคือ ก. สามหอย มีเขียน
 รายละเอียดดังนี้ "ก. เจ้าสามทวมกสามแฉกเป็นเส้นจาก ทนวกที่ปากแฉกจำหน้าเป็นสี
 ชื่อสามหอยสวยนักเป็นจักรี นางชะนิมาเกิดคำเน็ดนาม." (จมื่นอมรรตุมารักษ์ ๒๕๑๒: ๗๖-๗๗)

ผู้ที่เล่นขุนบานจะเป็นหัวใจสำคัญในการออกหอย ขุนบานจะเป็นผู้เลือกว่าหอยตัว
 ใดที่จะออก จึงมักมีคนมาเข้าขี้ให้ขุนบานบอกใบ้หอย ขุนบานจึงหาทางออกโดยจำคนมา
 เขียนใบ้หอยไว้หน้าโรงหอย การใบ้หอยนั้นบางวันเขานึกสนุกก็เขียนเป็นบทเป็นกลอน เช่น
 "หมู่ไม้เขียวช่อหมู่พุดกษา สกฤณาไฉฉินบินว่อน ผู้ถึงถูกใจเราย่านิ่งนอน เลือกอักษร
 ใ้เหมาะจะจะเคราะห์ดี" (จมื่นอมรรตุมารักษ์ ๒๕๑๒: ๑๐๒) เมื่อผู้ซื้ออ่านใบ้หอยซึ่งบอกเป็น
 ปริศนา ก็จะพากันตีความและโยงเข้ากับตัวหอย ซึ่งมีตั้งแต่อักษร ก ถึง ฮ บางครั้ง
 ขุนบานอาจบอกใบ้เป็นเชิงปริศนาใ้ เช่น "ตัวคำเหมือนหมึก ผิดทิศเกาทัด" อย่างนี้ถ้า
 โครทงตัว ป. ก็เตรียมรับเงิน หรือ "ตัวยาว คาเล็ก แจกชอบชู" ถ้าคิดได้ว่ามันคือ
 "คาเค็ง" ใ้ชื่อตัว ค. ก็เตรียมแบมือรับเงินล่วงหน้าไว้ก่อนใ้เช่นกัน เป็นต้น

(ยศ วัชรเสถียร ๒๕๑๔: ๑๒๔)

หอย กข. นี้เป็นที่นิยมเล่นของคนไทยมาก จนกระทั่งถึงในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ
 พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) โปรดเกล้าใ้เลิกอากรหอยตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน
 พ.ศ. ๒๔๕๗ รวมแล้วอากรหอย กข. ตั้งแต่เกิดขึ้นในเมืองไทยจนกระทั่งเลิกหมดสิ้นเป็นเวลา
 ๔๑ ปี

ปริศนาคำทายนอกจากจะมีในหอย กข. แล้ว ในรัชกาลที่ ๑ นี้มีปรากฏในคำชวน
 ซึ่งเป็นเกร็ดของสุนทรภู่เมื่อครั้งท่านตกอับในรัชกาลที่ ๑ ในรัชกาลนี้โปรดเกล้าใ้ปฏิสังขรณ์
 วัดโพธิ์ โปรดใ้หนักปราชญ์ราชกวินพนธ์แต่งและรวบรวมความรู้ต่างๆ เพื่อจารึกไว้ในบริเวณวัด

และมีจารึกคำรายา สุนทรภู่มิมีส่วนเกี่ยวข้องในการแต่งครั้งนี้ ท่านจึงแต่งเป็นท่านองอ้อ ว่า "โรคมากรากโมกข์กินหาย" คำว่าโรคมากรากกลับเป็นรากโมกข์นั่นเอง (ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร ๒๕๑๔: ๘๖๔) จากคำรายาเหล่านี้ยังมีปริศนาอีกประเภทหนึ่งนั่นคือ ปริศนาสมุนไพรร ใดแก้ข้อความอันเป็นปริศนาบังถึงพันธุ์ไม้ใบหญ้าชนิดต่างๆ ซึ่งสามารถกิน รักษาโรคได้ ปริศนาประเภทนี้พบไม่มากนัก เช่น "ไอสูง ไอคำ ไอลำคอกหอม ไอพิ ไอดม ไอพุทไม่รู้งัง คุ้มกินแก้เจ็บเอวปวดหลัง" เป็นต้น

คำถวบบางประเภทก็มาในรูปทนายปัญหาเขาวาน์ โดยถูกเป็นนิยายหรือท่านองอะไร เอ่ย เช่น "มะอะไรเอ๋ยที่มีอยู่ในวัดมากที่สุด" มีบางปัญหาแทบจะคิดกันตายระหว่างผู้ทนายและผู้ตอบ เช่น "อะไรเอ๋ยเจ้าฟ้าไทยเขียน" คำตอบคือ เทียนไข ก็เพราะคำว่าไทยเขียน ถวบบเป็นเทียนไขนั่นเอง (ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร ๒๕๑๔: ๘๗๑)

๒. ปริศนาคำทายไทยในรัชกาลที่ ๕ - ๗

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นกษัตริย์ที่เพียบพร้อมไปด้วยภูมิปัญญา นอกจากพระปรีชาสามารถในการบริหารบ้านเมืองแล้ว ยังทรงรอบรู้ในค่านิยมโบราณคดี ศิลปกรรม และวรรณคดีเป็นอย่างดี การเล่นเกมทายปริศนาในช่วงรัชกาลของพระองค์ จะมีในรูปแบบท่านองเกี่ยวกับการตอบปัญหาในหนังสือพิมพ์อย่างปัจจุบันนี้ แต่วิธีการถามปัญหาของ สมัยนั้น ใช้วิธีการถูกเป็นเรื่องราวขึ้น แล้วให้ผู้อ่านช่วยกันตอบท่านองเกี่ยวกับการเล่น ปัญหา ๒๐ คำถาม วิธีเล่นดังกล่าวนี้ปรากฏว่าใคร่เล่น จนหอสมุดแห่งชาติในสมัยนั้นสามารถรวบรวมข้อปัญหาและคำตอบได้ถึง ๕๖ ข้อ แล้วจัดพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มให้ชื่อว่า "ปัญหาชักข้อ" ซึ่งได้เคยตีพิมพ์มาแล้วจากหนังสือวิจิตรญาณครั้งนั้น

หนังสือวิจิตรญาณเป็นหนังสือที่หอพระสมุดแห่งชาติในสมัย พ.ศ. ๒๔๓๑ เป็นผู้จัดพิมพ์ขึ้น โดยมีสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ (พระราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ทรงดำรงตำแหน่งสภานายกของหอพระสมุดแห่งชาติ คอลัมน์ปัญหาชักข้อนี้ รัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดเกล้าให้มีขึ้นในหนังสือวิจิตรญาณ เพื่อให้เจ้านาย และข้าราชการในสมัยนั้นศึกษากิจปัญหาต่างๆ แล้วให้สมาชิกของหนังสือวิจิตรญาณช่วยกันคิดตอบ

ทำให้เกิดความสนุกสนานและขบขัน โดยมีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "กรรมสัมพันธ์" เป็นกรรมการพิจารณาว่าคำแก้ปัญหามาของใครที่ถูกต้อง ควรจะให้นำลงหรือได้รับรางวัลอย่างไร (เฉรน้อย ๒๕๒๖: ๑๔) แต่คำตอบในปริศนาเรื่องแบบนี้อาจไม่มีคำตอบที่ถูกต้องที่เดียว จะตอบอย่างไรก็ได้ที่เห็นสมควรว่าจะเป็นทางแก้ปัญหามาของเรื่องใดก็ได้ ที่เห็นว่าเห็นเหมาะสม เพราะคำตอบที่ตอบนั้นบางข้อมีผู้ตอบหลายคน บางข้อมีผู้ตอบเพียงคนเดียว จึงไม่มีการชี้ขาดไปที่เดียว และมีข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งว่า ผู้ตั้งปัญหาและผู้ตอบปัญหาในสมัยนั้นส่วนมากจะใช้นามแฝงหรือนามปากกา ที่เป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นของเจ้าขุนมูลนาย ในสมัยนั้นทั้งสิ้น ตัวอย่างปัญหาที่ข้อของ เรื่องที่ ๑๓ (เฉรน้อย ๒๕๒๖: ๒๐) ปัญหาอันนี้มีอยู่ว่า

... "พระยาร่วงเคยเลี้ยงไก่เป็นการปีทุกปี เชิญข้าราชการอยู่ใน ๓๐ คน แต่ไม่มีใครมีใครมา มีมาแค่ ๔ คน ๑๐ คนเท่านั้น หลายปีมาครั้งถึงกำหนดเช้าอีก พระยาร่วงคิดจะเชิญ ๓๐ คน ก็มาแค่ ๔ คน ๑๐ คนไม่เต็มโต๊ะอีก อยากจะให้คนนั่งให้เต็มโต๊ะอีก จึงไต่เชิญถึง ๕๐ คนเผื่อขาด จักไต่ไว้ ๓๐ ที่เท่านั้น ครั้นถึงวันกำหนดผู้ที่ถูกเชิญมา ก็เกิดมาพร้อมกันหมดทั้ง ๕๐ คน ขาดโต๊ะไป ๒๐ คน การที่เป็นดังนี้ เพราะความผิดของพระยาร่วง ซึ่งมี ความประมาท แต่การมาเป็นไปดังนี้ พระยาร่วงจะทำอันใด จะไต่เป็นการ เรียบร้อยดีไต่"

จะเห็นว่าปัญหาของเรื่องเป็นปัญหาที่ถูกไต่คนกายที่เดียว แต่เป็นปัญหาที่จักอยู่ในประเภทปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาที่ข้อของเรื่องที่ ๑๓ นี้มีผู้ตอบปัญหาคงนี้ (เฉรน้อย ๒๕๒๖: ๑๓๐)

... "ท่านพระยาร่วงจักการนุ่งอยู่แล้ว จึงควรขอแก้ตามทางนุ่งบ้าง เมื่อเห็นคนมามาก ควรจะกระซิบให้ไปซื้อข้าวสุกรุ่นข้าวแกงมาให้พอ เห็นว่าชาวจะมาแล้วให้ชวนพวกที่มาว่า กินโต๊ะอย่างฝรั่งไม่สบาย กินอย่างไทยกันเถิด ลงนั่งเปิบกันอย่างไทยกับชาวคองพอ"

ผู้แก้ปัญหาคำข้อนี้ ใช้นามแฝงว่า "ตุ้งตุ้ง" ซึ่งแท้จริงแล้วทบทนี้ เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งไปเอง

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ หรือ ร.ศ. ๑๑๖ มีหนังสือออกเป็นรายเดือนชื่อ สยามประเภท
ตีพิมพ์เรื่องราวในพงศาวดาร ทำนาน และลัทธิธรรมนิยมเก่าแก่ เฉลยเรื่องซึ่งเจ้าของ
และผู้อรวรวมสมมุติว่าบุตรชายเป็นผู้ถาม เมื่อมีผู้อ่านมากขึ้นหนังสือฉบับนี้จึงเปลี่ยนกำหนด
จากเดือนละเล่ม เป็นเดือนละสองเล่มและสี่เล่ม คำถามจะได้จากผู้อ่าน และเป็นหนังสือพิมพ์
ฉบับแรกที่รับคำถามมากกว่าหนังสือรายคาบในสมัยนั้น

หนังสือ สยามประเภท นี้ ก.ศ.ร. กุหลาบ (นายกุหลาบ อดุลยานนท์) เป็น
เจ้าของจัดพิมพ์ เมื่อผู้อ่านตั้งคำถามเพิ่มขึ้น เป็นการถามด้วยลงภูมิคุ้มกัน ความ
ความรู้จริงๆก็มี ต่อมาเมื่อเอ็ดดิเตอร์ของหนังสือได้ประกาศชักชวน ผู้ที่จะถามปัญหาสามารถ
ถามเป็นคำกลอน ฉันท์ กาพย์หรือกลอน ซึ่งผู้ตอบก็จะได้ออกไปตามประเภทของคำประพันธ์
ที่เขียนถาม โดยมุ่งจะให้การกวินพนธ์เฟื่องฟู และได้มีผู้ลงชื่อ "นายเด็กน้อยนักเรียน"
เขียนถามเรื่องอักษรไทย ๔๔ ตัวนั้น โดยถามเป็นโคลงกระทู้ ดังนี้ (สถิตย์ เสมานิล
๒๔๑๔: ๔๗)

ใคร ประชัญชิติกเริ่มตั้ง	กอ ขอ
สร้าง แด่คุณจน ฮอ	นี้ไซร
กอ ขอช่วยไปรศพอ	ทูลวนนิค หนอยทาน
ขอ เมตตาอย่าไค	วาชอยเยยถาม ๗

มีคำตอบเป็นโคลง ๕ บท ดังนี้

ตอบ คำถามเรื่องเคา	กอ ขอ
นาย อยากรูทูลรพบอ	พุกยไค
นัก ปราชญ์จักวามขอ	บานนอก นายแธ
เรียน แบบพุทธโทษไค	เสียมสิ้นสร เสริฐ

ขอสนองนายเด็กน้อย	นักเรียน
ถามเรื่องกอขอเขียน	คิกนี้
ผู้ไคแนะนำเนียร	สืบเนื่อง มานา
เราก้อาจแจกฐ	ทุกชั้นเชิงถาม

แต่คิดเกรงกลัวว่า	ชุกโสตุ
มีอยู่ในยุทธโศก	ก่อนแล้ว
แมนายนักเรียนโศก	เชิญสืบ อานเอย
คงไมคาลาคาดแล้ว	ใคร่รู้ควรเรียน

ท่านหลวงสารสาสน์สร้อย	พลรัตน์
ผู้เรียบเรียงประพันธ์	พากย์ไว้
กล่าวนำแนะนำโดยชั้น	ละเอียดเอก นาทอ
สืบแนะนำคงหาได้	กินแท้มีถม

ขอบรรยายบอกแจ้ง	คงหา
มีที่กรมยุทธนา	โนนนั้น
หนังสือสมุทรคา	ควรแก่ การเฮย
กล่าวอธิบายหลายชั้น	บอกชี้เหตุประดม

การถามในลักษณะโคลงทนายนี้มีมานานแล้ว ทั้งคำอธิบายของสมเด็จพระยา-
 ทำรงราชานุภาพที่กล่าวว่า โคลงทนายนี้มีมาก่อนตั้งหอสมุดวชิรญาณ โดยมีกำเนิดมาเกือบ
 ร้อยปีแล้ว ครั้งนั้นกรรมการหอพระสมุดวชิรญาณได้ตั้งขึ้นใหม่จากเจ้าโคลงเก่า มาลงพิมพ์
 ในปี พ.ศ. ๒๔๒๔ โดยพิมพ์ในหนังสือพิมพ์วชิรญาณสัปดาห์ละ ๒ บท แล้วก็เชิญชวนให้ผู้
 อ่านแต่งโคลงส่งมาแก้ ผู้ที่ส่งโคลงแก้มาลงพิมพ์ส่วนมากใช้นามแฝงบ้าง นามข้อย่าง
 โคลงแก้บางโคลงที่แต่งแก้โคลงทนาย นิยมใช้ภาษาต่างประเทศแบบทับศัพท์ สำเนียงแปลกหู
 ซึ่งเข้าใจว่าสมัยนั้นคงกำลังนิยมภาษาต่างประเทศกัน ถือว่าเป็นคำโก้เก๋หรือไม่ก็คงยังไม่มี
 ใครคิดบัญญัติศัพท์ภาษาไทยขึ้นใช้แทน ทั้งตัวอย่างต่อไปนี้ (สวัสดิ์ ธงศรีเจริญ ๒๕๐๔ : ๑๔๓
 อ่างใน เฉลิมศักดิ์ ศิลภาพร : ๒๕๐๔)

เสียงหนึ่งดังยิ่งร้อย
ฟ้าผ่าก็ไปอิง
สามโยชน์ก็ถึงถึง
ใครสค์กลับให้

ป็นตึง
เปรี๊ยะได้
ฤกว่า นั้นนา
ประโยชน์เกื้อกูลคน ฯ

โคลงทายเฉลยมีดังนี้

เสารายสายพาดรัง
สมเด็จศาลโพนชิง
ไกลไกลทุกไปถึง
บอกกัจจกัศรายชื่อ

เหนียวตึง
เอิกอ้อ
กันทมค
ทวีย์ได้หลายเหลือ ฯ

โคลงทายในหนังสือพิมพ์วิญญานมีมากกว่าร้อยบท บางบทเมื่อเฉลยคำตอบออกมาแล้ว คนชั้นเราๆไม่ถึงบางข้อ ทั้งนี้เพราะถามในเรื่องของความเป็นอยู่ การแต่งกายของคนในช่วงสมัยของรัชกาลที่ ๕ ซึ่งคนในปัจจุบันไม่คุ้นเคย ดังตัวอย่างโคลงทายและโคลงแก้ต่อไปนี้ (สวัสดิ์ ขงศรีเจริญ ๒๕๑๔: ๑๔๕ อ้างใน เฉลิมศักดิ์ ศิลานร ๒๕๑๔)

โคลงทาย

สามชายแนบสนิทควย
ไขบุตรไขสุวามี
เชื่องใจไพรญาติ
บุรุษใดแนบน้อง

นารี
รวมทอง
มีหัวกันนา
ช่วยชี้เฉลยความ

โคลงแก้

สามชายซึ่งแนบน้อง
อันออกบอกว่าที่
ไขชายชาติชาติ
ชายพกชายสไบทั้ง

นารี
ที่คั่ง
ทรงเหมาะแล้วพอ
อีกไขรชายกระเบน

✂️ ปริศนาคำทายนอกจากจะปรากฏในรูปของโคลงทายแล้ว ในช่วงนี้ปริศนาคำทาย
 ยังมีในลักษณะของนิทาน นิทานที่กล่าวถึงในที่นี้คือ นิทานเวตาล ซึ่งเป็นพระนิพนธ์ของ
 พระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส.) ทรงได้เค้าเรื่องมาจากหนังสือ
 สันสกฤตชื่อ เวตาลขุฎิวีสติ แปลว่า นิทาน ๒๕ เรื่องของเวตาล ซึ่งสืบทาสได้แต่งไว้
 แต่โบราณ และโสมเทวะนำเอามารวบรวมไว้ในกลาสูริตสาคร (พระราชวรวงศ์เธอ-
 กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ๒๕๑๔: คำนำ) น.ม.ส.ทรงใช้ฉบับของเซอร์ อาร์ เซฟ เบอริตัน
 ซึ่งแต่งไว้เป็นภาษาอังกฤษเป็นหลักในการเรียบเรียง โดยทรงคัดมาเพียง ๑๐ เรื่องจาก
 เรื่องเดิม ๒๕ เรื่อง ในเรื่องนิทานเวตาลนี้มีว่า พระวิกรมมัททีย์จะต้องไปนำตัวเวตาลมา
 จากป่าช้า แต่เวตาลมีข้อตกลงกับพระวิกรมมัททีย์ว่า ในระหว่างการเดินทางนั้นตนขอเล่า
 นิทานให้ฟัง และในตอนท้ายของนิทานเวตาลจะถามปัญหา ถ้า พระวิกรมมัททีย์ตอบปัญหา
 เวตาลก็จะบินกลับป่าช้า ถ้าไม่ตอบเวตาลก็จะไปควย พระวิกรมมัททีย์ก็ที่จะตอบปัญหา
 ของเวตาลไม่ได้ จนกระทั่งเรื่องสุดท้ายพระวิกรมมัททีย์ทรงตีปัญหาไม่ออกและคิดได้จึงนั่ง
 ไม่ตอบปัญหานั้นทำให้จับตัวเวตาลได้ นิทานเวตาลเป็นนิทานที่แต่งเป็นร้อยแก้ว มีคำ
 ร้อยกรองแทรกบางตอน เนื้อเรื่องนอกจากจะมีคำสอนและคำอธิบายเกี่ยวกับธรรมศาสตร์
 นิติศาสตร์ และกามศาสตร์แล้ว ยังมีคำทายปัญหาซึ่งชวนให้คิดและน่าติดตามเป็นอย่างมาก
 จะเห็นได้ว่าคนในสมัยนั้นมีวิธีการที่ฉลาด ในการเข้าใจหาวิธีเล่นที่ช่วยให้บุตร
 หลานรู้จักคิดหาคำตอบ แล้วยังมีการผูกคำถามเป็นกลอนให้จำได้ง่าย การทายปริศนานี้
 ไม่เฉพาะจะเล่นในหมู่บ้านหรือในชาวบ้านทั่วไปเท่านั้น ยังมีการเล่นทายปริศนาโดยผูกเป็น
 โคลงสี่สุภาพขึ้น และเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งต่อเนื่องกันมาจนถึงใน
 รัชกาลที่ ๖ เมื่อครั้งยังทรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ
 มกุฎราชกุมารอยู่ ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นสำหรับให้ข้าราชการบริพารในพระองค์คึกคอกกันเล่น
 ใครตอบถูกก็มีสิ่งของพระราชทาน ต่อมาเมื่อมีงานอุทิศนาฬิกาที่วัดเบญจมบพิตร พระองค์ก็ทรง
 ออกธำเนาะ โดยทรงแต่งร้านแบบจีนเป็นห้องโถง มีของผู้ตอบแก้ปริศนา เขียนบนกระดาษสีต่างๆ
 คัดไว้ตามฝ่ายนี้ ผู้ใดคิดได้ก็ปลดแผ่นปริศนาไปตอบ ผู้ตอบต้องเสียเงิน ๑ บาทก่อนแล้ว

จึงตอบ เมื่อตอบแล้วก็มีอาฆตสังฆฎาตั้งขึ้นข้างในห้อง ถ้าเป็นเสียงกลองก็แปลว่าตายถูก แล้วจะมีรางวัลเป็นสิ่งของตอบแทน ผู้ตอบถูกเมื่อรับของแล้วจะนำไปปริศนาคืน แต่ถ้ามีเสียงเก๊กก็เป็นทีเข้าใจว่าคำตอบนั้นผิด ผู้ตอบต้องนำไปปริศนานั้นไปคิดไว้ที่ฝ่ายนั้นเอง ก็มิปรากฏว่ามีผู้พอใจสนใจคิดตอบกันมาก การเล่นทายปริศนาในงานนี้ในชั้นเดิมได้ทรงนำภาษาจีนมาใช้เรียกการทายนี้ว่า "มะหมี่" (ประจักษ์ ประภาศพิทยาการ ๒๕๓๑: ๑๐๐)

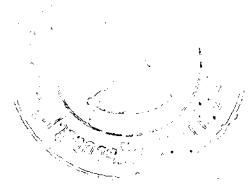
คำว่า "มะหมี่" นั้นพระเจนจันทรอักษรอธิบายว่า มะ แปลว่า ที ส่วนคำว่า หมี่ แปลว่า คำอำพราง รวมความว่า มะหมี่ คือการตีปัญหาหรือแก้ปัญหาคำที่อำพรางให้ชักคั้นจึงเดิมทีเคยจะเป็นการเล่นที่แพร่หลายในหมู่เด็กปราชญ์ราชบัณฑิตและกวีในประเทศจีน เป็นการประลองปัญญาและฝึกสมองในรัชสมัยลี้กเซี้ยว ๒ ราชวงศ์ ซึ่งเรียกว่า หล่าบักเซี้ยว ราชวงศ์เหนือ ราชวงศ์ใต้ ระหว่าง พ.ศ. ๘๓๖ - ๑๑๖๐ (คือสมัยต่อจากสามก๊ก) การเล่นชนิดนี้เดิมเรียกว่า "มีก็้อ" มี หรือ หมี่ เป็นอักษรเดียวกัน แปลได้ความหมายเดียวกัน ก็้อ แปลว่า คำพูด มีก็้อ แปลว่า คำพูดที่อำพราง และต่อมานิยมเรียกว่า "เต็งหมี่" เต็ง แปลว่า สว่าง โคม หมี่ หรือ มี คือคำเดียวกัน เต็งหมี่แปลว่า ขวาลาทีส่องให้เห็นคำที่อำพราง และต่อมาการเล่นชนิดนี้ได้แพร่หลายออกมาสู่ประชาชนทั่วไป จึงเรียกว่า "มะหมี่" (โสมพิศ เทเวศร์ ๒๕๑๖: ๓๕๔-๓๖๐)

กล่าวถึงการเล่นปริศนาคำทายในงานอุกฤษณาที่วัดเบญจมบพิตรนี้ มีเกร็ดปฏิภาณของนักปราชญ์เมืองไทยท่านหนึ่งคือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งตอนนั้นท่านอายุเพียง ๗ ถึง ๘ ขวบ ท่านไปเที่ยวงานนี้กับ ม.ร.ว. บุญรับ พิณจันทน์ พอดีเดินผ่านสถานที่เล่นทายปริศนา ท่านจึงไปทายด้วย ปริศนานั้นมีว่า "คำว่า เท็ดทูน ค้อสู มีชื่ออยู่ในพุทธประวัติมีความหมายอยู่ในคนๆเดียว" ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เขียนทายในกระดาษว่า "ซุชก" แล้วถึงชื่อ "คิกลิก" ครั้งนั้นมีผู้ทายกันหลายคนปรากฏว่าของท่านถูก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รับสั่งให้หาตัวเข้าเฝ้า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทราบทูลว่า คนนี้แหละที่สมเด็จแม่ประทานชื่อให้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯยังไม่ทรงเชื่อสนิท จึงรับสั่งให้เขียนลายมือดู ก็ทรงเห็นว่าเป็นลายมือเดียวกันกับแผ่นที่ตอบ จึงรับสั่งว่าใครๆก็สู้เด็กไม่ได้ (ประจักษ์ ประภาศพิทยาการ ๒๕๓๑: ๑๐๒)

การเล่นละหมี่นี้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ (ในสมัยรัชกาลที่ ๗) ได้มีการนำการเล่นนี้
 ที่สาเพ็ง กรุงเทพฯ โดยคนจีนที่มีความรู้ได้นำเอาคำประพันธ์ของจีนมาทำเป็นคำปัญหาให้
 ทายกัน คนไทยที่เห็นวิธีการเล่นก็นำมาดัดแปลง โดยนำเอาฉันทลักษณ์ที่มีอยู่ในภาษาไทยมา
 แต่งเป็นปัญหา แล้วกำหนดวิธีการทายใหม่ให้ผิดไปจากเดิมจนเป็นลักษณะเฉพาะ เมื่อพูดถึง
 ละหมี่จะนึกถึง โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนของไทยเท่านั้น และได้มีการนำละหมี่แบบไทยๆ
 ไปเล่นในสถานที่ต่างๆ เช่น จังหวัดชลบุรี ราชบุรี และสมุทรปราการ แต่ที่นิยมเล่นกันมาก
 ที่สุดได้แก่เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ งานที่นิยมเล่นกันมากได้แก่ งานนมัสการ
 หลวงพ่อปาน งานลอยกระทง (สนองชาติ เศรษฐศิโรตม์ ม.ป.ป. : ๒๔)

วิธีการทายละหมี่มี ๔ ลักษณะ คือ

๑. ขึ้นต้นเหมือนกัน
๒. ลงท้ายเหมือนกัน
๓. เป็นคำฉวน
๔. เป็นการผันอักษร

ตัวอย่างละหมี่ที่ขึ้นต้นเหมือนกัน (ศิววิ วรนิคินันท์ ๒๔๒๕ : ๒๔)

น้ำหนึ่งหยิบยกขึ้น	ไม้โหล หกเฮย	(น้ำค้าง)
น้ำหนึ่งจะดูแลไป	หอนพรอง	(น้ำคำ)
น้ำหนึ่งอยู่ภายใน	เสียงยาก นึกแสบ	(น้ำใจ)
เชิญทานทายให้ถูกต้อง	ที่เคา คำถาม	

ตัวอย่างละหมี่ที่ลงท้ายเหมือนกัน (สนองชาติ เศรษฐศิโรตม์ ม.ป.ป. : ๒๖)

เป็นโรคนีที่ตองคับ	(พิษสุนัขบ้า)
ทุกคนมีคريب	(สะบ้า)
ตามจับตามยิงกลิ้งหนี	(ลูกสะบ้า)
ในน้ำจืดหนองพอมิ	(ปลาบ้า)
เดาพดุกหมึกที	(กระทิงหมาบ้า)
จังหวัดหมีเตนเห็นกัน	(แขนหมา, รุมบ้า)

ตัวอย่างฉะหมี่ที่เป็นคำยวน (สอนงชาติ เศรษฐกิจโรคม์ ม.ป.ป.: ๒๖)

ร	หนึ่งนางเท่านั้น	จึงมี	(รุกะ)
ร	แอบอิงมาลี	เรงอุง	(รุกะ)
ร	ครอบครองธานี	เมืองยอย	(รุกะ)
ร	มุ่งจงจกกลาง	มุ่งนองคนเสีย	(รุกะ)

ตัวอย่างฉะหมี่ที่เป็นการผันอักษร (สอนงชาติ เศรษฐกิจโรคม์ ม.ป.ป.: ๒๗)

คินหุหาไม้ไซหุ	(แยง)
เอกสูตลุดุกยือหา	(แยง)
เจอไทโตกิ้นลันมว	(แยง)
ทายมาเร็วเขาเอาไว	(แยง , แยง , แยง)

ค. ปริศนาคำทายไทยในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงรัชกาล

ปัจจุบัน

นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๒ แห่งรัตนโกสินทร์ จะเห็นได้ว่าแนวของการเล่นทายปริศนาของไทย ได้มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมา และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและกาลเวลา เมื่อภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของไทยจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว ได้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้าน สภาพสังคมทั้งในยามสงบและยามสงครามซึ่งสับสน สภาพเศรษฐกิจซึ่งเจริญขึ้นและเสื่อมโทรมลง สร้างปัญหาอันวุ่นวายตลอดมา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษา การเมือง การปกครอง วิชาการเทคโนโลยีสมัยใหม่และอารยธรรมต่างชาติ จึงเป็นอิทธิพลให้วรรณกรรมในช่วงสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยที่มีการเผยแพร่งานทางวรรณกรรมหรือข่าวสารไปอย่างกว้างขวางกว่าเดิม เพราะสิ่งพิมพ์มีจำนวนประเภทต่างๆ ทั้งหนังสือเล่ม หนังสือพิมพ์ นิตยสาร มากมายหลายรูปแบบ และยังถ่ายทอดออกมาโดยสื่อสารสมัยใหม่เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนต์ เทปบันทึกเสียง ซึ่งแผ่ขยายไปทั่วประเทศ (กรมศิลปากร ๒๕๒๕: ๑๕๗)

๘. ปริศนาคำทายของไทยซึ่งเดิมเป็นการถ่ายทอดจากปากต่อปาก และในการเผยแพร่ทางหนังสือบ้างในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึง ๖ นั้น ในสมัยนี้จึงมีรูปแบบของการเผยแพร่หลายรูปแบบดังนี้

- ๑. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์
- ๒. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในหนังสือนวนิยายและหนังสือสำหรับเด็ก
- ๓. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในรายการบันเทิงทางโทรทัศน์
- ๔. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในการโฆษณาสินค้า
- ๕. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในการบันทึกในแอบเสียง

๑. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์

นับตั้งแต่มีการพิมพ์หนังสือเผยแพร่ข่าวสารต่างๆในประเทศไทย ได้มีหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นหลายฉบับ ซึ่งหนังสือพิมพ์นี้มีส่วนช่วยให้ข่าวสารความรู้ ทัศนคติ และวัฒนธรรมแก่มวลชนได้รวดเร็ว และมีบทบาทต่อการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องราวคอลัมน์ต่างๆในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับช่วยให้เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น และเป็นเครื่องพักผ่อนหย่อนใจให้ความบันเทิง

หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ฉบับหนึ่ง ได้เปิดคอลัมน์ทายปัญหาด้วยคำประพันธ์ชนิดต่างๆ สืบเนื่องต่อกันมาเกือบ ๑๐ ปีแล้ว โดยตั้งชื่อคอลัมน์ว่า "อะไรเอ๋ย" และใช้ชื่อคอลัมน์เฉลยว่า "อ้อ" วิธีการทายปริศนาของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ทำโดย ผู้อ่านจะต้องทายปัญหาทุกปัญหาของแต่ละสัปดาห์ ให้ครบกำหนดเวลาที่กำหนดไว้เป็นงวดๆ งวดหนึ่งๆเป็น ๓ เดือน ผู้ชนะคือผู้ที่ทำคะแนนได้มากที่สุดประจำงวด จะได้รับรางวัลเป็นปากกาปลอดทองไว้เป็นที่ระลึก (สวัสดิ์ ชงศรีเจริญ ๒๕๑๔: ๑๔๖-๑๔๗ อ้างใน เฉลิมศักดิ์ ศิลภาพร ๒๕๑๔.) จะเห็นได้ว่าปริศนาคำทายเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นจากการเผยแพร่ของหนังสือพิมพ์

การเล่นปริศนาคำทายมิใช่จะมีเพียงในวงการหนังสือพิมพ์เท่านั้น แม้แต่ในงานศพของผู้มีอันจะกินหรืองานศพของบุคคลที่มีผู้นับถือมาก ก็มีการนำคำโคลงหรือกลอนมาทายกัน การเล่นทายแบบนี้ภาษาชาวบ้านเรียกว่า "ทายโจ๊ก" ซึ่งทายกันตอนกลางคืน นอกจากนี้

ยังมีภาพถ่ายอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า "โจ๊กภาพ" ใ้แก่ ภาพปริศนาที่เขียนบนกระดาษ แล้วนำไปแขวนราวไว้ให้ผู้ตอบคำทายดู จะเป็นภาพคล้ายกับอักษรหรือเป็นแค่ภาพ เช่น ในกระดาษแผ่นเดียวกันจะมีมุมหนึ่งเป็นรูปใบสัด มุมหนึ่งเป็นรูปหงส์ มุมหนึ่งเป็นชนมัตริ และอีกมุมหนึ่งเขียนเป็นรูปเมือง ซึ่งผู้เขียนตั้งใจให้ผู้ทายดูภาพแล้วทายว่า "วัดหงส์รัตนบุรี" (เฉลิมศักดิ์ ศิลภาพ ๒๕๑๘: ๑๔๒)

๒. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในหนังสือนวนิยายและหนังสือสำหรับเด็ก

นับตั้งแต่รัชกาลที่ ๖ มาจนถึงปัจจุบัน วรรณกรรมที่แพร่หลายที่สุดคือ วรรณกรรม ในรูปบันเทิงคดี มีนวนิยายและเรื่องสั้นเกิดขึ้นมากมาย (กรมศิลป์ ๒๕๒๕: ๑๔๓) ในระยะต่อมาได้มีนักประพันธ์ที่มีความสามารถในการแต่งนวนิยายชวนชมขึ้นคือ ป. อินทรปาลิต ซึ่งมีนวนิยายชุดที่เป็นที่รู้จักคือ หนังสือชุด พล นิกร กิมหงวน ในนวนิยายชุดนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึง ปริศนาคำทายไทยไว้อยู่หลายตอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยในช่วงนั้นนิยมการเล่นทายปริศนา และนำการทายปริศนานี้โยงไปสู่การเล่นหอย เช่น ปริศนาคอนหนึ่งทีกล่าวในหนังสือ พล นิกร กิมหงวน ว่า "อะไรเอ๋ย โกรกกรากกระแฉง นกกรักคาแคง หัวมันอยู่ไต่กิน" (ป. อินทรปาลิต ๒๕๐๑: ๒๔) ปริศนาคำทายนี้ผู้อ่านอาจนึกไม่ถึงว่าคำตอบคืออะไร ซึ่งตัวปริศนานี้แหละคือคำตอบ เพราะเมื่อกระแฉงถูกลมพัดก็จะมีเสียงดังโกรกกราก นกกรักซึ่งธรรมชาติคาของมันจะมีสีแคง ส่วนหัวของมันอยู่ไต่กินก็คือ หัวมันที่ไต่กินเป็นอาหาร นั้นเอง

สำหรับหนังสือเด็กนั้น เกมเด็กจะรู้เรื่องราวต่างๆโดยการเล่าของผู้ใหญ่ซึ่งอาจเป็น นิทาน คำานาน เพลงกล่อมเด็ก หรือการทายปัญหาอะไรเอ๋ย จนในยุคที่มีคำศัพท์เกิดขึ้น จึงได้มีการรวบรวมนิทานหรือเรื่องราวที่มีการเล่าในสมัยก่อนนั้นมาพิมพ์เป็นเล่ม ทำให้มี หนังสือสำหรับเด็กเกิดขึ้น ปัจจุบันในตลาดหนังสือเด็กของไทยเรา มีหนังสือ ๒ ประเภทคือ นิทานภาพ และนิยายสารประเภทหนังสือการ์ตูน นิทานภาพเป็นหนังสือที่เด็กทุกคนชอบเพราะ มีภาพประกอบเรื่องที่สวยงามทำให้น่าอ่าน ใ้มีสำนักพิมพ์บางสำนักพิมพ์นำแนวคิดการทาย ปริศนาของไทยไปประกอบการแต่งนิทานภาพ เช่น เรื่องแม่แมคเจ้าปัญญา และเรื่องอะไรเอ๋ย

เรื่องแม่มดเจ้าปัญญา นั้น เป็นเรื่องของเด็กชายคนหนึ่งที่ยากจะเข้าไปเที่ยวในป่าซึ่งมีแต่
 ความสนุกสนาน การจะเข้าไปในป่าแห่งนั้นจะต้องผ่านการทดสอบของแม่มด โดยแม่มด
 จะตั้งคำถามอะไรเรื่อย ถ้าตอบได้หมดจึงจะให้เข้าไปในป่าแห่งนั้น ปัญหาที่แม่มดทายนั้น
 เป็นการนำปริศนาคำทายที่มีการถ่ายทอดกันมานานแล้วมาตีความเป็นภาพวาดและตัวหนังสือ
 ประกอบกัน ดังภาพประกอบต่อไปนี้ (วิจารณ์ ชัยสิทธิ์ ๒๕๒๔ : ๑๓)

อะไรเรื่อย

ต้นเท่าครก

ใบปรกดี

ตอบ ตะไคร้

หนังสือเด็กอีกเล่มหนึ่งที่นำการทายปริศนามาประกอบเรื่องคือเรื่องสี่ไรเอ๋ย เนื้อเรื่องจะนำปริศนาคำทายมาโยงกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้อ่านมาตั้งคำถาม และมีภาพประกอบเพื่อเป็นแนวให้ตอบคำทายได้โดยจะมีคำเฉลยให้ผู้อ่านทราบในหน้าถัดไป เช่น สี่ไรเอ๋ย เวลาเย็นเป็นสีแดงคล้ายกระโปรงของฉันทัน ถึงเวลากลางวันกลับกลายเป็นไม่มีสี ให้ความร้อนและแสงสว่าง อยู่แสนไกลห่างจากโลกของเรา คำเฉลยของปริศนานี้คือ ดวงอาทิตย์ คังภาพประกอบ (สัฎฐาน ๒๕๒๕: ๒๓)

สี่ไรเอ๋ย... เวลาเย็นเป็นสีแดงคล้ายกระโปรงของฉันทัน ถึงเวลากลางวันกลับกลายเป็นไม่มีสี ให้ความร้อนและแสงสว่าง อยู่แสนไกลห่างจากโลกของเรา

สำหรับหนังสือการ์ตูนนั้น ได้มีการนำปริศนาคำทายไปประกอบคอลัมน์ต่างๆในหลายรูปแบบ และที่เห็นชัดเจนคือ หนังสือ "ตุ๊กตา" ซึ่งออกพิมพ์เป็นเล่มแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ และมีผลงานมาจนถึงปัจจุบันนี้ คอลัมน์ที่น่าสนใจในหนังสือเล่มนี้คือ ปัญหาอ่านภาพปนอักษรและปัญหาอะไรเอ๋ย โดยเฉพาะปัญหาอะไรเอ๋ยนี้ คุณ พิมล กาศสิทธิ์ (สัมภาษณ์ ๒๕๒๒) ได้ความคิดจากการที่อุกฤษฏาทายปริศนากันและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว โดยในคอลัมน์ปัญหาอะไรเอ๋ยนี้มีตัวละครเอกของหนังสือ ๒ คนคือ หนูแจ๋ว และหนูโก้ ทั้งสองจะสนทนากันเพื่อตั้งปัญหาอะไรเอ๋ย โดยผู้วาดจะให้หนูแจ๋วแสดงบทสนทนาแก๊งหนูโก้ทุกครั้งไปที่ถามปัญหา ถ้าผู้อ่านส่งคำตอบมาถูกและได้รับการเลือก จะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน

ตัวอย่างคอลัมน์ปัญหาอะไรเอ๋ย (พิมล กาศสิทธิ์ ,บรรณาธิการ ๒๕๒๕ : ๘๗)

ปัญหาถึงทางตันประจำฉบับ..ปัญหาอะไรเอ๋ย? (ระหว่างหนูโก้กับหนูแจ๋ว)

โกโก้ไม่ใจเลยทำไมต้องมาเล่นทางปัญหาอะไรเอ๋ยที่มดคนสามคนแบบนี้ เด็ดมาก เป็นหริตกันหรือ เธอจะหักผมก่อนนะ "อะไรเอ๋ย ยกเอาไว้ทรงท้าย แกรดยน้ำหน้า, ทรงกลางมีนา จงทายทำเป็นชื่ออะไร?" เธอ เผลอมากรี

ใจไม่ทราบ... เอ็งคิดอะไร?

ไอ้อบ!!!

สิงอู้ก็ไม่นอกสิ บอกก็ไม่มี!!!

เฮอะ... ธานี แจ๋ว ทบบังน่ะแค่... ร้อยทศ! เล่นแต่มี ก็ต้องร้องไว้กับทั้ง... "อะไรเอ๋ย จะทำเป็นแก้ทำไมถึงมีหู จะทำเป็นหนทำไมถึงมีปีก? .. เก่งจริง เผลอมากรีแท้เลย หนูโก้เจ้าขา!!

ว้าย, ไม้!!

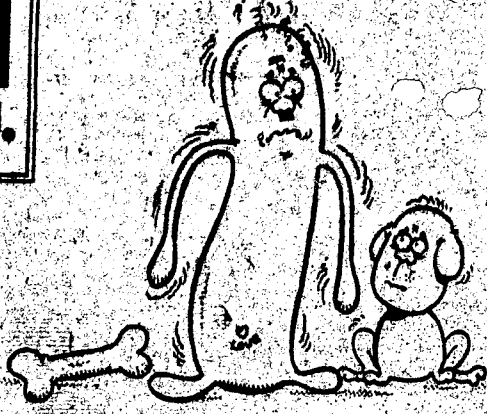
เล่นอะไรบ้าง ทุกที, ทุกที!!

ฮะฮะ!!... แจ๋ว หนูแจ๋ว เล่นเท่านั้นเองแค่... สดพิรักของแจ๋ว.

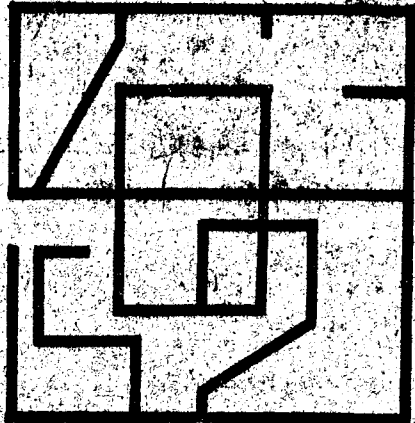
ตัวอย่าง คอลัมน์ทายปัญหาในหนังสือการ์ตูนหนูจ๋า (จำรูป เล็กสมพิศ,บรรณาธิการ ๒๕๒๖: ๗)

ปัญหา
400บ.

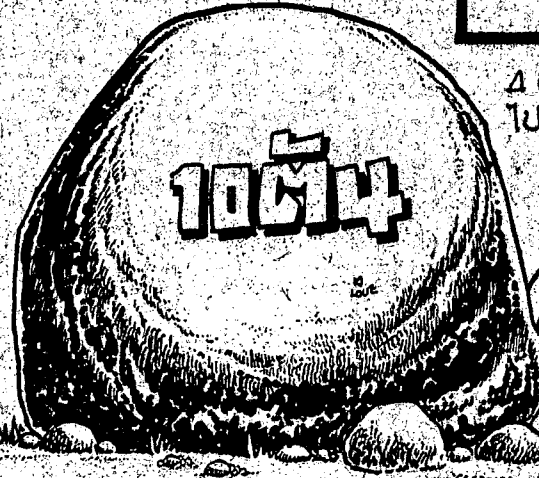
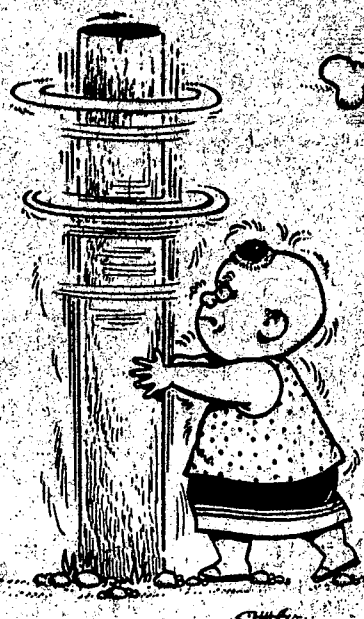
1 อะโรเอ๋อ
ไม่มีกระดูก แต่ลูกได้?

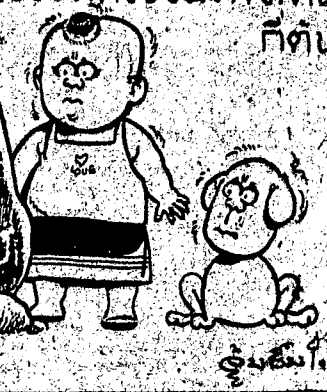
2 สองเทพม้างล้างหัว
บอกชื่อมีตัวเลขทั้งหมด
กี่ตัว?

3 เจ้าอะโร
มีไว้แกว่ง?

4 หินหนัก 10 ตัน ถ้าเอา
ไปซังที่ตรงซันทำอะหนัก
กี่ตัน?

จากปัญหาข้อที่ ๑ นั้น เป็นปริศนาคำทายไทยซึ่งถามว่า "อะโรเอ๋อไม่มีกระดูก
แต่ลูกได้" คำเฉลยคือ "ขน" นั่นเอง

ตัวอย่าง คอลัมน์ทายปัญหาในหนังสือการ์ตูนเบบี๋ (บรรณสาร อุตสาหกรรม, บรรณาธิการ ๒๕๒๕: ๔)

ปัญหาทายปัญหาทางวิทยาศาสตร์

• ตัดบัตรทายปัญหาท้ายเล่ม เขียนชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน ส่งไปด้วย ๖: ๖

๕๐๐.๐๐ บาท

อันดับ 63

1

อะไรเอ่ย...
เมื่อสาวกับชายมีอกกลมพร้อมโพรง?

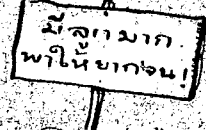
2

สิ่งหวัดที่อักษร "๓" ตัวเดียว
มีกี่สิ่งหวัด และ สิ่งเหล่านั้นอะไรบ้าง?

3

ส มีตัวใดที่มีบทรหนึ่ง 11 ตัว และบทรหนึ่งเหล่านี้
ต่างก็มีบทรช้อย 1 ตัว?
คุณมีบทรทั้งหมดกี่ตัว?

4

มีสิ่งจำเป็นในชีวิตคนเราอยู่อย่างหนึ่ง
ที่ทุกคนต้องมี คนที่ทำสิ่งนั้นขึ้นมา
จะไม่ได้ใช้เอง และคนที่ใช้มันก็มักจะไม่
ได้หาตัวเองซัดด้วย...
สิ่งๆ นั้นได้แก่อะไรเอ่ย?

จากปัญหาข้อที่ ๑ ซึ่งเป็นปริศนาคำทายไทยตามว่า "อะไรเอ่ยเมื่อสาวกับแ
เมื่อแก่กลมโพรง" คำเฉลยคือ "มะขาม"

๓. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในรายการบันเทิงทางโทรทัศน์

ในรายการโทรทัศน์ของ ๔ สมัยหนึ่ง (ของ ๔ ในปัจจุบัน) มีรายการชื่อว่า "อะหมี่" จัดโดยคุณจำนง รังสิกุล ซึ่งในขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการอยู่ รายการทายปัญหานี้ เป็นรายการที่ดัดแปลงมาจากการทายปริศนาอะหมี่ในงานอุทานาวที่วิกเบญจรมพิศรในปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้นเอง

วิธีการทายอะหมี่ทางโทรทัศน์ครั้งนั้น จะมีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินการเล่น โดยการเสี่ยงเข็มชี้ยิบตามหมายเลข คำทายจะอยู่ในใบเขียนชี้ยิบ ผู้ที่แต่งคำถามเขียนชี้ยิบคือ คุณ อาจันต์ ปัญจพรรค์ ผู้ชมที่บ้านเมื่อฟังคำทายแล้วสามารถโทรศัพท์มาเพื่อตอบคำทายนั้น

ตัวอย่าง ปัญหาอะหมี่ในใบเขียนชี้ยิบที่ ๑ (อาจันต์ ปัญจพรรค์ อ้างใน จำนง รังสิกุล ๒๕๐๒. ๑๔๔)

ใบที่หนึ่งทิ้งระวังตั้งใจตอบ	คิดรอบคอบเสียก่อนในกลอนถาม
เป็นปัญหาสออบเขาวนจะเอาความ	มีสิ่งามานานบรรดาหมี่
อันสี่แฉงแฝงความหมายไว้แทนชาติ	สี่ขาวแทนพุทธศาสน์สะอาศรัย
ถามวาทาชัคใจใครสักที	จะไซ้แทนอารมณ์นี้ควยสี่ใด

คำเฉลยของปัญหาอะหมี่นี้คือ "สี่หน้า"

ตัวอย่าง ปัญหาอะหมี่ในใบเขียนชี้ยิบที่ ๒๐ (อาจันต์ ปัญจพรรค์ อ้างใน จำนง รังสิกุล ๒๕๐๒. ๒๐๑)

ใบที่สี่สิบหยิบขึ้นมาว่าคีนึก	คงพบพิศมัยเนื้อค้อยพิศเหนือ
ศักรูแยแพพ่ายคายเป็นเปือ	เปรียบเหมือนเรือถึงฝั่งคังจำนง
มีปัญหาลึบเนื่องเรืองเรือหลวง	ชื่อพระร่วงชามสมุทรคุดประสงค
ใครคนแรกเป็นกัปตันใจมั่นคง	นำเรือตรงสู่สยามชอถามเอย

คำเฉลยของปัญหาอะหมี่นี้คือ "กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์"

จากตัวอย่างปัญหาหมิ่นที่กล่าวในข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับคำกลอนใบ เข็มมิซึ่งเป็นการทำนายและให้กำลังใจแก่ผู้อ่านทุกๆไป ในการตอบปัญหาหมิ่นนี้ ผู้ตอบจะต้องใช้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ และความรู้ทั่วไป เพราะผู้ประพันธ์คำทายนำเอาปัญหาารอบตัวมาเป็นปริศนาคำทายอีกด้วย

หลังจากที่มีรายการฉะหมิ่นทางสถานีโทรทัศน์แล้วจนในปัจจุบันได้มีรายการทางสถานีโทรทัศน์หลายรายการ ที่นำปริศนาคำทายไทยมาใช้ในการแข่งขันชิงรางวัล ในการตอบปัญหาแต่ละคำถามผู้แข่งขันจะได้รับเงินรางวัลตอบแทน และบางรายการนำเอาการเล่นทาย "ใจภาพ" มาให้ผู้แข่งขันตอบปริศนาจากภาพ และมีค่าตอบแทนเป็นเงินเช่นกัน

นอกจากปริศนาคำทายจะมีในรายการบันเทิงแล้ว ยังมีปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่น เรื่อง เชนน้อยเจ้าปัญญา โดยที่ในแต่ละตอนของภาพยนตร์นี้จะมีการทายอะไรเอ่ย หรือการถามตอบในลักษณะ ปูจดา - วิสัชนา ของตัวเอกของเรื่องทุกครั้งไป และภาพยนตร์ชุดนี้เป็นที่นิยมของผู้ชมในทุกๆระดับ จึงนับว่าการนำปริศนาคำทายมาแทรกในภาพยนตร์นี้ทำให้เรื่องสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

๔. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในการโฆษณาสินค้า

คำว่า "โฆษณา" คำแปลตามศัพท์ก็น่าจะได้อความหมายว่า การทำเสียงกึกก้อง การป่าวร้อง แต่ถ้านจะแปลความหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็น่าจะเป็นการทำให้เชื่อเพราะนอกจากจะให้ได้ยินเสียงแล้ว ยังมีตัวอักษรและภาพให้เห็นตั้งแต่เข้าจกเย็น ในสมัยโบราณถ้าหลวงท่านจะบอกกล่าวอะไรแก่ราษฎร ก็จะใช้แบบตีฆ้องร้องป่าวและมีคนเดินหมายเดินข่าว ๒ - ๓ คนถือฆ้องกระเดาะตีเป็นเสียงจะจ้องจ้องๆ แล้วอีกคนก็ประกาศว่า " เจ้าข้าเอ๋ย ท่านว่า" " แล้วก็บรรยายข้อความที่ต้องการให้ทราบนั้นไป จนในสมัยรัชกาลที่ ๓ ถึงรัชกาลที่ ๕ มีโรงพิมพ์ที่พิมพ์ประกาศทางราชการ และเรื่อยมาจนมีสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีโทรทัศน์ รูปแบบการโฆษณาของไทย ก็มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย (ลาวณิชย์ ไชคามระ ๒๕๒๒: ๒๓๓ - ๒๓๔)

ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีการแข่งขันกันในการจำหน่าย จึงต้องมีการใช้ภาษาในการโฆษณาจูงใจ สร้างความสนใจแก่ผู้ฟังและผู้ซื้อสินค้า จากเหตุนี้เอง ได้มีผู้คิดโฆษณานำปริศนาคำทายมาประกอบการโฆษณา ในรายการโฆษณาสินค้าชนิดหนึ่งทางโทรทัศน์ ล้อตลกแสดงเป็นครุฑหายปัญหาอะไรเอ๋ยกับชูศรีซึ่งแสดงเป็นนักเรียน โดยถามปัญหาว่า "อะไรเอ๋ยสี่ตีนเดินมา หลังคามุงกระเบื้อง" ซึ่งการโฆษณาดังนั้นเรียกเสียงฮาจากผู้ชมได้ไม่น้อย และเป็นการเชิญชวนให้ซื้อสินค้าชนิดนั้นด้วย หรือในการโฆษณาอื่นๆ เช่น ในการโฆษณาเครื่องทำความเย็น ซึ่งเป็นการสนทนาระหว่างพ่อกับลูก พ่อจะถามว่า "อะไรเอ๋ยเย็นจักประหยัดไฟ" การโฆษณาแบบนี้สามารถเข้าถึงผู้ชมโดยเฉพาะเด็กๆ จะจดจำและนำไปทายเล่น เป็นการสร้างความคุ้นเคยแก่ผู้บริโภค ในการจะซื้อสินค้าในครั้งต่อไปไปอีกวิธีหนึ่ง

๕. ปริศนาคำทายไทยที่ปรากฏในการบันทึกในแถบเสียง

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน จึงทำให้มีการคิดการบันทึกเสียงในเทปเกิดขึ้น นอกจากจะบันทึกเพลงแล้วในระยะต่อมาได้มีการบันทึกการเล่านิทาน และในที่สุดได้มีการบันทึกปัญหาอะไรเอ๋ย โดยการนำตัวละครในภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โครราเอมอน มาเป็นตัวเอกในการถามตอบปัญหา มีพ่อ โครราเอมอน โนบิตะ และโจแอน ทั้ง ๔ คน จะตั้งคำถามปัญหาอะไรเอ๋ย คนไหนตอบถูกก็จะเป็นผู้ถามปัญหาในครั้งต่อไป ปัญหาที่ถามจะเป็นปัญหาอะไรเอ๋ยซึ่งมีการถามสืบต่อกันมาแต่เดิมแล้ว เช่น "อะไรเอ๋ย สูงเทียมฟ้า ต่ำกว่าภูเขานิกเคียว" คำเฉลยคือ "ภูเขา" (สิริรามา, เทปคลับ)

นอกจากการบันทึกเทปปัญหาอะไรเอ๋ยแล้ว ได้มีการนำปัญหาอะไรเอ๋ยมาดัดแปลงเป็นเพลงปัญหา เพื่อใช้ประกอบการสอนในระดับประถมศึกษา เพลงปัญหานี้ใช้ทำนองและบรรเลงดนตรีด้วยเครื่องดนตรีไทย

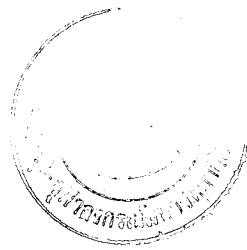
ตัวอย่าง ปัญหาเพลง (เสวี เป็นเป็ยม, เทปคลับ)

นกอโระไร ชอบเลี้ยงควายในทุ่งนา
ขนค้ำ ค้ำเหมือนกา บินดลายนหลังควาย
มีมากมายในทุ่งนา คอบปัญหาวานกอโระไร

คำเฉลยของเพลงปัญหานี้คือ "นกเอี้ยง"

๒.๓ การเปลี่ยนแปลงของปริศนาคำทายไทยจนถึงปัจจุบัน

ปริศนาคำทายไทยเป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดกันโดยการใช้ถ้อยคำ จากปากหนึ่งไป เป็นทอคา ภาษาที่ใช้ในการสื่อความนี้ย่อมมีการคลี่คลายขยายตัวเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตาม สมัย ปริศนาคำทายไทยในช่วงสมัยสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา จะเน้นในเรื่องการถามตอบ ทางพุทธศาสนา และแสดงออกถึงความเชื่อทางวิถีชีวิตประเพณีแบบไทย ที่เป็นวรรณกรรม ศาสนาและคำสอน จนถึงในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ระหว่างรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ปริศนาคำทายไทย เริ่มแปรสภาพของการนำมาเล่นเข้าสู่การนำมาตีความในการเล่น หข. ทั้งนี้เพราะ สภาพเศรษฐกิจในขณะนั้นไม่ดี คนจึงหวังรวยจากการเล่นหข. มาก จนกระทั่งได้มีการ ประกาศให้เลิกหข. หข. ในพ.ศ. ๒๔๕๗ ต่อมาจนถึงยุคกรุงรัตนโกสินทร์ระหว่างรัชกาล พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คนไทยนิยมใช้ภาษาที่เกิดขึ้นใหม่ โดยการเลียนแบบอารยธรรมตะวันตก ในการพูดการเขียน จึงมีภาษาต่างประเทศมาเจือปนอยู่เสมอ (กรมศิลปากร ๒๕๒๕ : ๑๐๖) ปริศนาคำทายไทย ในช่วงนี้จึงมีการถามการตอบที่มีคำต่างประเทศปนอยู่

ตัวอย่าง โคลงทาย (สวัสดิ์ ขงศรีเจริญ ๒๕๑๘: ๑๘๓ อ้างใน เฉลิมศักดิ์ ศิลามพร ๒๕๑๘)

เสียงหนึ่งกังยั้งร่อย	ป็นคิง
ฟ้ามากไปอิง	เปรียบไค้
สามโยชน์ก็กังถึง	ฤกว่า นั้นนา
โครสคัมถับให้	ประโยชน์เกื้ออุทคน

ตัวอย่าง โคลงแกก

เสารายสายพากรัง	เทนิยวคิง
สมเชศคาลิโพนชิง	เอิกอ้อ
ไกลไกลทุกไปถึง	กันหมก
บอกกิจคึกขายชื่อ	ทรัพย์สินไค้หลายเหลือ

คำว่า "คาลิโพน" มาจากคำว่า telephone ซึ่งหมายถึง โทรศัพท์
 ในปัจจุบันสื่อมวลชนสมัยใหม่ เป็นเครื่องมือถ่ายทอดคึกขายบ้านซึ่งแค่เคิมเป็นไป
 ในวงแคบๆให้กว้างขวางมากขึ้น สื่อมวลชนชนิดต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ การ์ตูน
 ไปสเตอร์โฆษณา ใค้นำประโยชน์ปริศนาคำทายไปประกอบการเชิญชวนให้ซื้อสินค้า จากการ
 ศึกษาเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ในสหรัฐอเมริกาของ ทอมเบิร์นส์ (Tom Burns ๑๘๗๖: ๖๘,
 quoted in Dorson ๑๘๗๖) พบว่ามีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี
 และคึกขายบ้านเป็นจำนวนมาก ที่ใช้ในการโฆษณา รายการทางโทรทัศน์ในประเทศไทย
 ก็มีสิ่งเหล่านี้เช่นกันโดยเฉพาะปริศนาคำทายไทยนี้ ได้มีการนำมาดัดแปลงวิธีการเล่นแปลก
 จากของเคิมซึ่งเคิมเราเล่นทายปริศนาเพื่อความบันเทิง แต่ปัจจุบันนำมาทายแข่งขันกันเพื่อ
 ชิงรางวัลหรือดัดแปลงเป็นเทพทละครและเทพเพลงประกอบการสอน ดังที่กล่าวมาแล้วจะ
 เห็นได้ว่า จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ทำให้หน้าที่และบทบาทของปริศนา
 คำทายไทยได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่หน้าที่ที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมนั้นก็คือ
 การให้ความบันเทิงแก่ประชาชนทุกๆไปนั่นเอง